

Wij zullen niet onderzoeken in hoe verre hier door den Prins der waarheid werd hulde gedaan, en of hij niet door geheime handlangers de ketterij wist te begunstigen, terwijl hij uiterlijk eenige, doch doorgaands krachtelooze maatregelen daartegen nam; ja! of dat te-kennen-geven van vrees voor de magt der oproerlingen, niet strekken moest om het onvoldoende en krachtelooze dier maatregelen te bedekken. De Prins verklaart hier openlijk aan de landvoogdes en aan zijn toen nog vertrouwden vriend, den Bisschop van Atrecht, dat hij Katholiek was, en geene andere leer zal dulden dan die zijner Kerk, dat hij ze zelfs met geweld uit zijn Prinsdom zal weren, en de hulp van anderen daartoe inroepen; hij spreekt van ketters met verachting, noemt hen eene nieuwe en ongelukkige sekte. En diezelfde verklaring zal hij aan het hof van Madrid blijven geven, dezelfde ijver voor de Katholijke Godsdienst blijven toonen gedurende zijn onderhandelen met den Keurvorst van Saxon over het huwelijk met ANNA. Maar als men dan tevens 's Zwijgers handelingen in Duitschland nagaat, als men zijne brieven aan het hof van Saxon leest, het verdrag ziet, dat hij aangaande de godsdienst zijner gade en kinderen sluiten gaat: dan zal men het karakter van Oranje leeren kennen, en met DE FELLER moeten getuigen: »hij had geen andere godsdienst, dan die in zijn belang kon medewerken.» En wat gewigt mag aan 's Prinsen verklaring, aan zijn uiterlijk vertoon van godsdienstijver gehecht worden, wanneer hij te gelijker tijd aan een huwelijk denkt met eene Luthersche Prinses, met eene vrouw dus, die tot die »nieuwe en ongelukkige sekte» behoort, over welker uitbreiding hij zich beklaagt en wier bestaan in de Nederlanden hij voorgeeft te beletten? Wanneer hij een huwelijk beraamt, dat door de Kerk immer wordt verboden en veroordeeld, dat hij, als gehoorzame zoon der Kerk, derhalve nooit mag aangaan, dat hem door den naauwsten band aan de vijanden zijner godsdienst gaat vastsnieren?

't Is waar de Kerkvergadering van Trente had haar besluit over het huwelijk nog niet uitgevaardigd, het beletsel van heimelijkheid was nog niet afgekondigd, zoodat de Prins, zonder dispensatie van den Paus, en zonder tusschenkomst